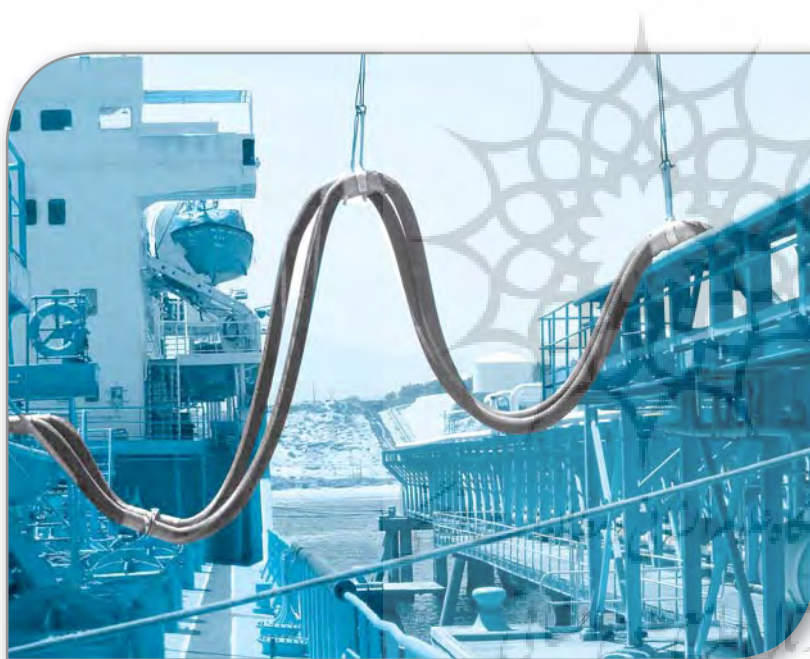

توقف عملیات بانکرینگ

شرکت نفت امارات (ENOC) در بندر فجیره

علی خواجوی
معاونت برنامه‌ریزی وزارت نفت

شرکت ملی نفت امارات متحده عربی (ENOC) طی بیانیه‌ای اعلام نمود که از ابتدای ماه جولای سال ۲۰۱۰ (۱۰ تیر ماه ۱۳۸۹) سوخت‌رسانی به بندر فجیره به منظور عملیات بانکرینگ را متوقف کرده است. مدیران این شرکت با تأیید این خبر اظهار داشته‌اند که کلیه شناورهای مورد استفاده در این عملیات به سایر پروژه‌ها انتقال داده شده‌اند. در این بیانیه تأکید شده که سایر فعالیت‌های خدماتی بندر فجیره به قوت خود باقی است.

بانکرینگ (Bunkering) اصطلاحی

است که برای عملیات سوخت‌رسانی به کشتی‌ها در دریا بکار می‌رود و یا به عبارتی خرده‌فروشی فرآورده‌های سنگین پالایشی (نفت کوره) برای سوخت کشتی‌هاست. البته بانکرینگ اینک به یک صنعت تبدیل شده است که در کنار تحویل سوخت خدمات گسترده دیگری نیز به کشتی‌ها ارائه می‌گردد.

منابع معتبر گزارش داده‌اند که شرکت مذکور در ماه‌های گذشته ۲۰ میلیون دلار بابت عملیات بانکرینگ ضرر کرده است. در ماه‌های اخیر حجم تأمین سوخت کشتی‌ها توسط این شرکت، معادل ۳۰ هزار تن در ماه بوده در حالی که در سال ۲۰۰۸ این شرکت عرضه‌کننده ۲۵۰ هزار تن در ماه سوخت به بندر فجیره بوده است.

مراحل اولیه احداث بندر فجیره در سال ۱۹۷۸ آغاز و این

بندر در سال ۱۹۸۳ عملیاتی شد. بندر فجیره بعد از سنگاپور، بزرگ‌ترین مرکز بانکرینگ جهان می‌باشد که سالانه حدود ۲۴ میلیون تن، معادل ۸۳ درصد، از سهم سوخت‌رسانی منطقه را به خود اختصاص داده است و پروژه‌هایی برای افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی سوخت و همچنین بالابردن توان پهلوگیری کشتی‌هایی با ظرفیت بالاتر نیز در این بندر در حال اجرا می‌باشد. شایان ذکر است که حجم قابل توجهی از سوخت عرضه شده در این بندر توسط ایران تأمین می‌گردد.

سالانه حدود ۲۰۰ میلیون تن نفت کوره در سطح جهان به‌صورت بانکر به کشتی‌ها فروخته می‌شود و پیش‌بینی می‌شود که این رقم تا سال ۲۰۳۰ به ۴۰۰ میلیون تن افزایش یابد. حدود ۸۰ درصد فعالیت بانکرینگ جهان تنها در ۱۰ بندر مهم صورت

می‌پذیرد و ۳۲ درصد از بازار بانکرینگ تنها در ۳ بندر متمرکز است که بندر فجیره یکی از آن سه و دوتای دیگر بنادر سنگاپور و رتردام (هلند) می‌باشند.

تحلیلگران خروج شرکت ENOC از صنعت بانکرینگ را با دو علت عمده مرتبط دانسته‌اند. نخست رکود حاکم بر اقتصاد جهانی که باعث کاهش تردد کشتی‌های حمل‌کننده کالا از غرب به منطقه خلیج فارس شده است و دوم، ورود مؤثر ایران به صنعت بانکرینگ که کیفیت خوب و قیمت مناسب سوخت عرضه شده در بنادر ایران، باعث شده است که تعدادی از کشتی‌ها تمایل به سوخت‌گیری از ایران داشته باشند.

ایران با اتکا به توانمندی‌های بخش خصوصی و حمایت وزارت نفت، یک بازیگر جدیدالورود به این صنعت است و این مسئله نویددهنده این مهم می‌باشد که در صورت برنامه‌ریزی دقیق، تجهیز امکانات موجود و بازاریابی مؤثر، بتواند در آینده‌ای نزدیک

درآمد ارزی بدست آمده است. ایران در سال ۱۳۸۸، در مجموع سه میلیون و ۳۰۰ هزار تن سوخت به کشتی‌ها در خلیج فارس فروخته است که این میزان به معنای سهم ۱۰ درصدی ایران در منطقه خلیج فارس و دریای عمان از این صنعت می‌باشد. اما شرکت ملی پخش و پالایش در نظر دارد که تا سال ۱۳۹۳ سهمی معادل ۵۰ درصد از بازار منطقه را به خود اختصاص دهد. جهت دستیابی به این هدف لازم است نقاط قوت و ضعف این صنعت در داخل کشور شناسایی شود و با برنامه‌ریزی دقیق برای دستیابی به این هدف اقدام شود.

نقاط قوت:

- ظرفیت بالای تولید نفت کوره در کشور
- امکان تولید نفت کوره با کیفیت بالا در پالایشگاه‌های داخل
- نزدیک‌تر بودن بنادر کشور از جمله لارک، بندر عباس (بندر شهیدرجایی)، ابوموسی و قشم به آبراه‌های بین‌المللی کشتیرانی نسبت به بندر فجیره
- وجود دو پالایشگاه آبادان و بندرعباس در سواحل جنوبی کشور

نقاط ضعف:

- کمبود زیرساخت‌های لازم بویژه انبار ذخیره‌سازی، تأسیسات نگهداشت و تأسیسات بارگیری
- کمبود استقرار شرکت‌های بانکرینگ در مسیر بنادر کشور
- کمبود امکانات تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی جهت جلب مشتریان
- کمبود تفاهم‌نامه‌های بین‌المللی برای همکاری همه‌جانبه و ارائه خدمات به شناورهائی که در منطقه تردد می‌کنند.
- تغییر در قیمت‌ها از سوی شرکت ملی پخش و پالایش و امور بین‌الملل شرکت ملی نفت
- فقدان مکانیزم فروش اعتباری
- مصرف بالای سوخت نفت کوره توسط نیروگاه‌ها و صنایع بخصوص در فصول سرد سال
- نبود سیاست مشخص برای صادرات و یا فروش داخلی نفت کوره توسط متولیان امر
- عدم امکانات ارائه خدمات جانبی مانند کترینگ و تأمین سایر نیازمندی‌های جانبی کشتی‌ها، لازم به توضیح است که کشتی‌ها علاقمند هستند که در محلی سوخت‌گیری نمایند که سایر خدمات را هم دریافت کنند.

سهم و جایگاه مناسبی از صنعت بانکرینگ جهان را در اختیار داشته باشد و سهم حدود ۱۰ درصدی فعلی خود از بانکرینگ را به سطح شایسته موقعیت خود در خلیج فارس برساند.

از مزیت‌های حضور ایران در صنعت بانکرینگ می‌توان به تقویت حاکمیت سیاسی و اقتصادی کشور در خلیج فارس و دریای عمان، درآمدزایی، اشتغال‌زایی، توسعه بنادر و زیرساخت‌های موجود و افزایش اعتبار جهانی ایران اشاره نمود.

طی سال‌های ۸۶ تا ۸۸ در مجموع معادل ۳ میلیارد و ۱۸۰ میلیون دلار در آمد ارزی حاصل از فروش سوخت به کشتی‌ها نصیب کشور شده است. همچنین در شش ماه نخست سال ۱۳۸۹، معادل ۱ میلیون و ۲۱۷ هزار تن سوخت به کشتی‌های عبوری از خلیج فارس فروخته شده است که از این طریق ۴۵۰ میلیون دلار

فرصت‌های پیش‌رو:

- تردد بسیار زیاد نفتکش‌ها، کشتی‌ها و شناورها در خلیج فارس و دریای عمان
- فاصله ۴۰ مایلی رقیب ایران از مسیر کشتیرانی بین‌المللی
- وابستگی امارات به سوخت مایع وارداتی از ایران

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری:

- با توجه به نقاط قوت و ضعف داخلی و همچنین فرصت‌ها و تهدیدات خارجی که مذکور افتاد، مهمترین راهکارهای حضور مؤثر ایران در صنعت بانکرینگ را می‌توان اینگونه برشمرد:
- سرمایه‌گذاری مشترک دراز مدت با شرکت‌های خارجی فعال در این و زمینه بخصوص شرکت‌های چینی و سنگاپوری
- مذاکره برای سرمایه‌گذاری مشترک و دراز مدت برای بانکرینگ سوخت مایع تولیدی ایران و کشورهای آسیای میانه (در حال حاضر شرکت نفت آذربایجان در سرمایه‌گذاری‌ها و عملیات بانکرینگ بندر فجیره حضور دارد)

- تشکیل کنسرسیوم شرکت‌های بانکرکننده و استفاده از هم افزایی جهت استفاده بهینه از کلیه ظرفیت‌های این صنعت

- افزایش زیرساخت‌های لازم و خدمات جانبی کشتیرانی در مراکز بانکرینگ در طول سواحل خلیج فارس و دریای عمان بویژه مراکز پرترددی مانند جنوب جزیره قشم

- بازاریابی و اطلاع‌رسانی مناسب. به این منظور می‌توان علاوه بر استفاده از نشریات و وب سایت‌های مختلف، با برگزاری همایش‌های بین‌المللی قابلیت‌ها و ظرفیت‌های موجود برای صنعت بانکرینگ را معرفی نمود. لازم بذکر است همه ساله همایش‌های

بین‌المللی معتبری توسط امارات و سنگاپور به این منظور برگزار می‌گردد

- معافیت‌های مالیاتی موقت برای شرکت‌های خصوصی فعال در این زمینه جهت بالابردن قدرت رقابت و همچنین افزایش انگیزه ورود بخش خصوصی به این صنعت
- فراهم کردن سیستم‌های پشتیبانی بانکی برای فروش اعتباری

منابع و مأخذ:

- "Margins evaporate", World Bunkering magazine, autumn ۲۰۱۰
- "Competition intensifies", World Bunkering magazine, spring ۲۰۱۰
- گزارش عملکرد شرکت ملی پخش و پالایش فرآورده‌های نفتی ایران، سال ۱۳۸۸

تهدیدهای پیش‌رو:

- وضع تحریم‌های بین‌المللی
- وجود زیرساخت‌های لازم و خدمات جانبی متنوع کشتیرانی در فجیره
- فعالیت‌های گسترده امارات متحده عربی جهت گسترش ظرفیت‌های فجیره
- فروش اعتباری سوخت در فجیره: بصورتی که شرکت‌های فعال، سوخت را بصورت نقد از پالایشگاه‌های طرف قرارداد

خود خریداری می‌کنند ولی آن با قیمت بیشتر و بصورت اعتباری در اختیار مشتریان خود قرار می‌دهند و این موضوع، انگیزه خریداران را برای تهیه سوخت از این شرکت‌ها افزایش می‌دهد. این در حالی است که در ایران، شرکت‌های بانکرینگ عمده‌تاً نقش یک واسطه را میان خریدار و شرکت پالایش و پخش ایفا می‌نمایند. به این مفهوم که پول را بصورت نقد از خریدار می‌گیرند و بعد از وصول کامل آن، سوخت را تحویل می‌دهند.

- زنجیره‌ای عمل کردن شرکت‌های فعال در امارات به گونه‌ای که متقاضیان امکان دریافت سوخت از هر کجای دنیا را خواهند داشت. بعنوان مثال خریداران می‌توانند از شرکت اماراتی که از آن سوخت تهیه می‌کنند، بخواهند تا در بندر رتردام هلند